

Recencies

Experimentelle Archäologie in Deutschland, Bilanz 1996

Ieder jaar wordt op initiatief van Mamoun Fansa in Duitsland een symposium over experimentele archeologie georganiseerd. Naar aanleiding daarvan zijn al diverse boeken verschenen: in 1990, 1991 en 1995 verschenen boeken met de titel "Experimentelle Archäologie in Deutschland". Daarnaast verscheen een uitgebreide bibliografie met verwijzingen naar boeken over experimentele archeologie in de breedste zin van het woord (Bibliographie zur experimentellen Archäologie, 1994). Alle werden uitgegeven onder redactie van Mamoun Fansa. Ook dit jaar is naar aanleiding van het symposium een nieuw boek verschenen met tien artikelen over diverse experimenten.

Te weten: *Zur Rekonstruktion eines linienbandkeramischen Grubenofens. Ein Langzeitversuch - Zwischenbericht* (M. Pfaffinger). Op basis van opgravingsgegevens is een neolithische, uitgegraven oven gereconstrueerd, die men gedurende meerdere jaren wil gebruiken en waarvan men de verandering in de loop der tijd wil vastleggen. Dit artikel is een tussentijds verslag.

Experimentalarchäologische Untersuchungen zur bronzezeitlichen Verhüttung sulfidischer Kupfererze (H. Herditz). Herditz doet verslag van zijn pogingen koper te winnen op de manier zoals men dat in de bronstijd deed. Hij heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar de resultaten van de koperwinning, dat wil zeggen naar de precieze samenstelling van het gewonnen koper.

Leben unter Eisenzeitlichen Bedingungen- ein Experiment von zwei "Monden" in Freilichtmuseum Eindhoven (A. Boonstra). Dit is in feite een verkorte weergave van het boek dat pas verschenen is en wat ik in het vorige bulletin heb besproken. Boonstra vertelt over haar ervaringen tijdens een twee maanden durend leefexperiment.

Die Rekonstruktion eines eisenzeitlichen Ofens aus den westlichen Niederlanden (J. Flamman). Dit artikel is in iets andere vorm eerder in dit bulletin verschenen. Het geeft een beschrijving van experimenten die uitgevoerd zijn met een door de schrijver gebouwde ijzertijd-oven, gebaseerd op gegevens uit o.a. opgravingen in Midden-Delfland.

Kaiserzeitliche Hausmodelle nach Befunden aus den Altmarkkreis Salzwedel (R. Leine-weber). Een verslag van de reconstructie van enkele prehistorische huizen in het nieuwe archeologische park Zethlingen (Longobardenwerkstatt Zethlingen)

Versuche zum Bau von dreilagigen Bein-kämmen (W. Lobisser). Een gedetailleerde beschrijving van hoe men benen kammen kan maken, die uit drie lagen bestaan. De ontwerpen zijn gebaseerd op laat-Romeinse, protohistorische en Middeleeuwse kammen.

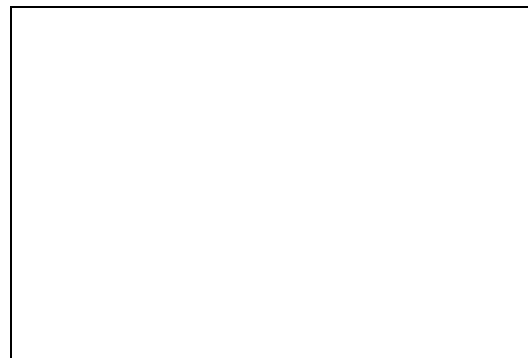
Mögliche Brennverfahren und der Magerungsgehalt im Masseversatz bei der Herstellung slawischer Irdenware (G. en G. Böttcher). Een artikel over de ervaringen die de schrijvers hebben opgedaan bij diverse experimenten met het bakken van slavisch aardewerk.

Zur Situationen der experimentellen archäologie in der Schweiz (M. Trachsel en W. Fasnacht). Dit artikel geeft informatie over de wijze waarop in Zwitserland aandacht besteed wordt aan experimentele archeologie. Hierin wordt onder andere de Zwitserse equivalent van de VAAE voorgesteld.

Experimentelle Archäologie im "Elfenbeinturm"-Beispiele aus dem Archäologischen Institut der Universität Hamburg (F. M. Andraschko). Dit artikel vertelt over de experimenten die aan de universiteit van Hamburg worden uitgevoerd.

Archäologisches Fest Biskupin '95 (W. Piotrowski). Ook in Polen wordt experimentele archeologie bedreven. Piotrowski geeft een verslag van een speciale dag, die in 1995 werd georganiseerd.

Teergrube oder Teermeiler? (D. Todtenhaupt en A. Kurzweil). Een verslag van diverse experimenten, waarbij men geprobeerd heeft teer te winnen.

Afb. 1. Teerwinningskuil van één der experimenten (Todtenhaupt en Kurzweil, 1997)

Skuddenwolle in den archäologischen Textilien aus Elbing (J. Maik). Een onderzoek naar de aanwezigheid van een bepaalde soort schapenwol in het archeologische textiel, dat in Elbing, Oost-Pruisen, gevonden is.

Hoewel heel wisselend van invalshoek (wetenschappelijk of informatief) zijn alle artikelen interessant om te lezen. Natuurlijk is dit boek een "must" voor ieder experimenteel archeoloog!

Archeologische Mitteilungen aus Nordwestdeutschland, Beiheft 18: Experimentelle Archäologie in Deutschland, Bilanz 1996, Oldenburg 1997, ISSN 0170-5776

Experimentele archeologie in de USA

Ook aan de andere kant van de Atlantische oceaan is experimentele archeologie een groeiende tak van wetenschap. Net als hier in Nederland ontstond ook daar enkele jaren geleden de behoefte aan een platform, dat het mogelijk zou maken mensen met verschillende achtergrond maar dezelfde interesse bij elkaar te brengen. In 1989 werd daarom de Society of Primitive Technology opgericht, een met de VAAE vergelijkbare vereniging van iets grotere omvang.

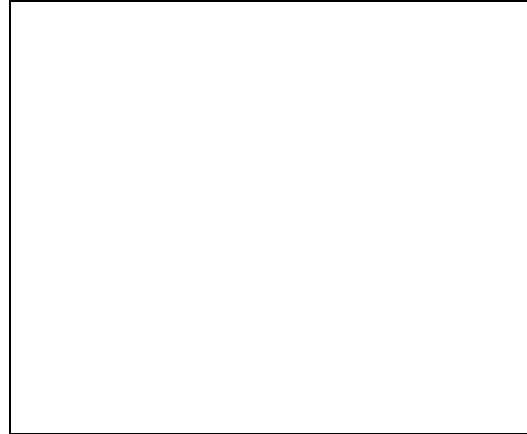
De doelen van de "Society of Primitive Technology" zijn als volgt geformuleerd:

- 1) het promoten van het beoefenen en het doceren van aboriginal-ambachten,
- 2) het bewerkstelligen van communicatie tussen docenten en beoefenaars en
- 3) het opstellen van regels voor het bewaren van authenticiteit, ethiek en kwaliteit. (Hiermee doelt men onder andere op het feit dat men zich niet wil scharen achter mensen die replica's voor echt verkopen of op andere wijze hun kwaliteiten misbruiken.)

Het Bulletin of Primitive Technology wordt gebruikt als informatiebron om deze doelen te bereiken. De artikelen in dit blad zijn over het algemeen door leden geschreven verslagen van experimenten of etno-archeologische verslagen. Iedere uitgave heeft één of meer thema's, waar het merendeel van de artikelen betrekking op heeft. Men beperkt zich hierbij niet tot Amerika. In de laatste aflevering was koken bijvoorbeeld het thema. Diverse ovens waaronder de broodovens, die men in Syrië nog steeds gebruikt, werden besproken. Daarnaast werd o.a. aandacht besteed aan het drogen van voedsel, verschillende recepten, de productie

van kookpotten van zeepsteen, primitief koken, stomen van voedsel in een kuil-oven, vuur maken en slachten. Het niveau van de artikelen loopt uiteen van wetenschappelijke verslagen tot op ervaring berustende informatieve stukken.

Afb. 2. Een doorsnede door de "Dakota-vuurplaats" voor eten koken

Achterin het blad is ruimte voor kleine bijdragen, waarin leden tips kunnen geven of vragen kunnen stellen en op die wijze kunnen discussiëren. De laatste pagina's zijn bestemd voor kleine advertenties van leden die iets aan te bieden hebben of naar iets op zoek zijn. Hierin worden diverse cursussen aangeboden, waarin men geleerd wordt primitief te leven. Waarschijnlijk door de meer lijfelijk aanwezige voorouders in de USA (namelijk de Indianen) heeft het blad een hippie-achtige sfeer van "back to the roots" en afzetten tegen de moderne wegwerp-maatschappij door weer zoals vroeger te gaan leven. Deze sfeer komt echter voornamelijk tot uiting in de advertenties en beïnvloedt de artikelen niet of nauwelijks.

Bulletin of Primitive Technology, P.O.Box, Rexburg, ID, USA 83440, \$ 35,- per jaar voor 2 bulletins (elk 100 pagina's) en (soms) 2 nieuwsbrieven. Om met Visa of Mastercard te betalen: tel +1-208-359-2400

Archeologische monumenten in Nederland

Op het eerste gezicht lijkt het Nederlands erfgoed ons weinig te bieden te hebben. Onze monumenten zijn weinig indrukwekkend. Toch worden zij goed beschermd, omdat ze een verhaal met zich mee dragen over een lang vervlogen geschiedenis. Omdat die verhalen gemakkelijk verloren zouden kunnen gaan en bij het grote publiek vaak onbekend zijn heeft de ROB een gids uitgegeven met besprekingen

van nog in het Nederlands landschap zichtbare monumenten. De gids is geschreven door medewerkers van de ROB en geeft een beknopte beschrijving van 52 archeologische monumenten. Er is een indeling gemaakt aan de hand van verschillende thema's: "mens en natuur", "verdedigen", "werken", "verplaatsen", "wonen", "sterven" en "geloven".

De besprekingen bestaan uit een foto van het monument en een pagina met tekst en uitleg. Daarin wordt ook een kaartje gegeven van de directe omgeving en de precieze ligging van het monument. Bovendien staat onder de foto een kleine schematische weergave van een kaart van Nederland, waarin een stip de ligging in ons land grofweg aanduidt.

Voorbeelden van beschreven monumenten:

Mens en natuur:

De Hazendonk: prehistorische vuilstort op een rivierduin (R. van Heeringen) Naast een recente foto van het betreffende gebied wordt uitgelegd hoe een donk ontstaat. Bovendien wordt een korte onderzoeksgeschiedenis van deze donk gegeven en worden de belangrijkste resultaten daarvan gemeld.

Verdedigen: De Heimenberg: een omvangrijk aardwerk op de rand van de stuwwal (S. van Dockum). Werken: Sleenaken: een zwerfkei als

Afb. 3. Twee pagina's uit de ROB-gids

slijpsteen (F. Brounen). Verplaatsen: Leidschendam: een Romeins kanaal achter de

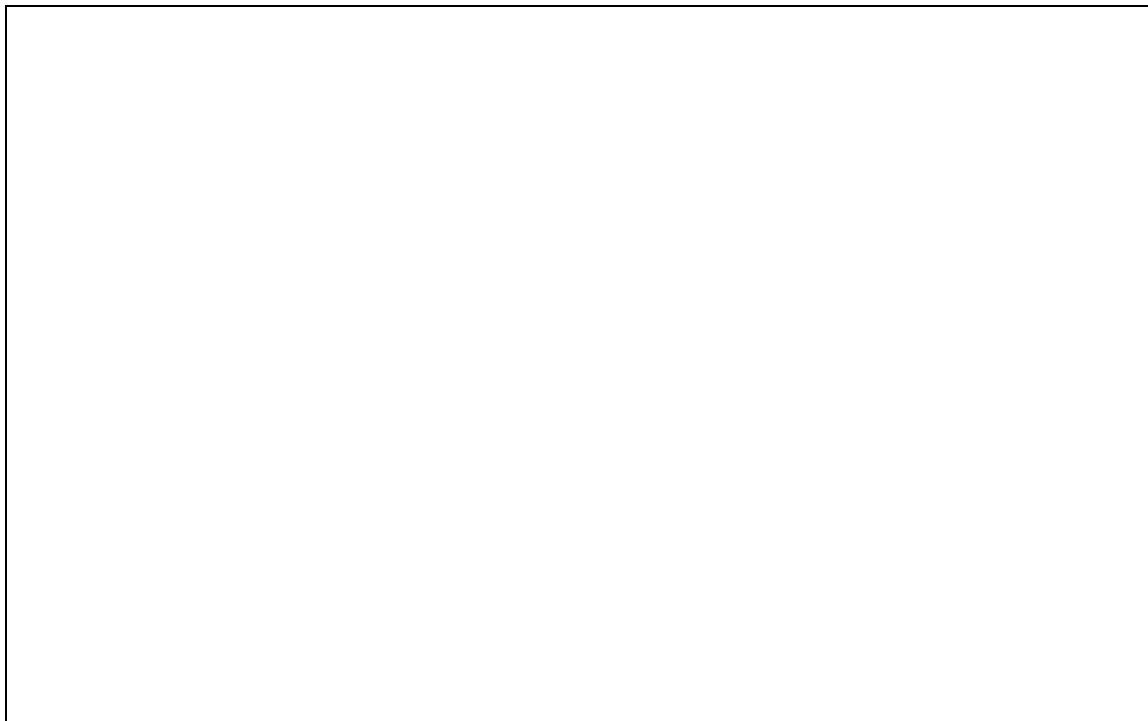
Dit monument, namelijk de gracht van Corbulo, is in Leidschendam zichtbaar gemaakt door middel van de reconstructie van een deel van de gracht en een houten brug. Het is dus een combinatie van nieuw en oud.

Verder onder andere; Wonen: De Daölkesberg: 'holwoning uit het prehistorisch tijdperk' (F. Brounen). Sterven: Borger: een 'Steen-Paleys' als laatste rustplaats (S. Jager). Gelo-ven: Elst: twintig eeuwen geloven op één plaats (A. Bosman).

Dit boekje, waarin niet alleen de meest voor de hand liggende monumenten beschreven zijn, bevat interessante informatie voor iedereen die zich op de een of andere manier met archeologie bezig houdt. Een negatief puntje is echter de wat summiere beschrijving van de precieze ligging van ieder monument, waardoor het mij niet altijd eenvoudig lijkt de bestemming te vinden.

Gids Archeologische monumenten in Nederland, S. van Dockum en A. Haytsma (red.), Amersfoort 1997, 112 p.'s, ISBN 90-6825-185-6, prijs f 25,00

Yvonne Keijsers

duinen (E. van Ginkel en T. Hazenberg)(afb. 3.).